

Україна у фокусі

1 – 7 квітня

2013 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>Політичні інституції і демократичні процеси.</i>	
<i>Верховна Рада на Банковій: ще один крок до самознищення?.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

1
квітня

Призначити дату виборів мера Києва, скасувати пенсійну реформу та ухвалити євроінтеграційне законодавство – такі ключові вимоги висувають представники опозиції, закликавши громадян прийти під стіни Верховної Ради 2 квітня – у день, коли мали розглядатися ці питання. Лідери опозиційних сил Арсеній Яценюк, Олег Тягнибок і Віталій Кличко заявили, що блокуватимуть трибуну Верховної Ради, якщо парламент не ухвалить ці закони.

2
квітня

Депутати не змогли ухвалити закон про призначення дати виборів депутатів Київради та міського голови міста Києва і відхилили законопроект, ініційований лідером КПУ Петром Симоненком, яким пропонувалося скасувати в Україні пенсійну реформу. Відтак опозиція заблокувала трибуну парламенту і висунула три вимоги, без виконання яких не розблокує трибуну. Перша – прийняття нової постанови щодо призначення виборів у Києві, друга – скасування пенсійної реформи і третя - розгляд питання про відставку уряду.

Свідок у справі вбивства Євгена Щербаня бізнесмен Сергій Тарута заявив під час допиту, що конфлікт між Юлією Тимошенко та Євгеном Щербанем був залагоджений задовго до вбивства народного депутата. За його словами, наприкінці 1995-го керівники корпорацій уклали угоду. Водночас сторона держобвинувачення зауважила, що Тарута кардинально змінив свої покази, адже раніше він свідчив проти Юлії Тимошенко. Тим часом захисник экс-прем'єра Сергій Власенко вважає, що після таких свідчень бізнесмена прокуратура має закрити це кримінальне провадження.

3
квітня

Депутати від опозиції продовжують блокувати трибуну парламенту. Головна їх вимога – забезпечити киянам можливість обрати мера і Київраду.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ не задовольнив касацію Юрія Луценко у справі про посадові злочини. Таким чином экс-міністр відбудуватиме покарання в Менській виправній колонії до кінця чотирирічного терміну, який закінчується в 2014 році.

4
квітня

Представники Партії регіонів і КПУ провели альтернативне засідання парламенту поза стінами Верховної Ради. Таке рішення вони пояснили неможливістю працювати в залі засідань парламенту через блокування трибуни опозицією. Цього дня вони проголосували за цілу низку законів, водночас проваливши законопроект про боротьбу з корупцією. Тим часом в опозиції стверджують, що у регіоналів «не було кворуму», аби голосувати за ці законопроекти, і розцінили дії провладних депутатів як «спробу державного перевороту».

5
квітня

Уповноважена з прав людини Валерія Лутковська звернулася до Віктора Януковича з проханням про помилування Юрія Луценка. У своєму листі до Президента омбудсмен звернула увагу на погіршення стану здоров'я экс-міністра у в'язниці і зазначила, що він відбув більшу частину призначеного судом покарання.

Цього ж дня Віктор Янукович вернувся до комісії з питань помилувань з розпорядженням негайно розглянути клопотання омбудсмана про помилування Юрія Луценка.

Режим Віктора Януковича поспішає провести референдум, користуючись моментом, поки не скасовано цей закон, незаконно ухвалений «картковою» більшістю. Про це лідер ВО «Свобода» Олег Тягнибок заявив під час акції «Вставай, Україно!» у Житомирі. За його словами, в останні дні по всій Україні обласні державні адміністрації почали отримувати офіційні листи від влади з директивами підготуватись до проведення референдуму. Так, на думку Тягнибока, режим Януковича намагатиметься змінити систему влади в Україні і процедуру проведення виборів.

6
квітня

Комісія при президентові з питань помилування запропонувала Віктору Януковичу помилувати экс-міністра внутрішніх справ Юрія Луценка та экс-міністра охорони навколишнього природного середовища Георгія Філіпчука.

7
квітня

Президент помилував Юрія Луценка – відповідний указ Віктора Януковича з'явився на сайті глави держави. В число помилуваних увійшло ще п'ятеро людей, зокрема й экс-міністр охорони навколишнього природного середовища Георгій Філіпчук.

Звільнення экс-міністра МВС Юрія Луценка є дуже важливим сигналом про те, що Україна таки хоче виконувати вимоги Європи, спрямовані на виправлення проблем у сфері правосуддя та виборів. Таку думку в коментарі «Інтерфакс-Україна» висловила представник Луценка в Європейському суді з прав людини Валентина Теличенко. За її словами, хоч помилування і не знімає судимості, але дає можливість Луценку підлікуватися і повернутися до політичного життя України. Валентина Теличенко також висловила думку, що в такий спосіб президент може звільнити і Юлію Тимошенко, адже серед вимог Євросоюзу є й питання звільнення з-під варті экс-прем'єра.

II. Аналітична довідка

✓ Політичні інституції і демократичні процеси

ВЕРХОВНА РАДА НА БАНКОВІЙ: ЩЕ ОДИН КРОК ДО САМОЗНИЩЕННЯ?

4 квітня депутати від Партії регіонів (ПР), Комуністичної партії України (КПУ) та низка позафракційних депутатів провели засідання в приміщенні парламентських комітетів на вулиці Банковій, не допустивши до нього ні своїх опозиційних колег, ні журналістів. Результатом «виїзного» засідання провладних депутатів стало кілька прийнятих законів із сумнівною легітимністю, вихід чотирьох депутатів із фракції «Батьківщина» та подальше загострення протистояння влади й опозиції.

*Навіщо депутати правлячої партії
провели засідання поза стінами парламенту?
Як далі працюватиме Верховна Рада?*

Мрія Партії регіонів

Переміщення провладних депутатів із залу Верховної Ради (ВР) на вулиці Грушевського до будівлі парламентських комітетів на вулиці Банковій викликало зрозуміле обурення опозиціонерів і критику експертного товариства. Так, відповідне рішення не було прийнято в стінах парламенту, як того вимагає регламент, а натомість легалізовано заднім числом невідомою кількістю депутатів, які засідали на Банковій. Це, в свою чергу, стало не лише очевидним порушенням законодавства, а й подальшим кроком у напрямі руйнування парламентаризму.

Поза тим, у депутатів більшості були цілком прозаїчні мотиви, які дозволили їм знехтувати вищенаведеними міркуваннями. Цілком очевидно, що засідання на Банковій стало результатом неможливості припинити блокування ВР з боку опозиції, яка таким чином протестувала проти небажання депутатів від ПР голосувати за

призначення місцевих виборів у Києві. Відповідно, «виїзне» засідання стало оригінальним способом провладних депутатів відновити процес прийняття необхідних їм законів в обхід будь-яким зауваженням опозиції. Цінність такої законодавчої роботи стала зрозумілою, зокрема, з огляду на прийняті 4 квітня зміни до антикорупційного законодавства, які спростили проведення непрозорих і неконкурентних тендерів.

Не менш важливою перевагою закритого засідання стала й можливість ухвалювати закони без будь-якого спротиву опозиції та контролю журналістів. Неможливість ПР збирати в сесійному залі ВР таку кількість депутатів, яка б гарантувала їм більшість (навіть разом із КПУ і позафракційними), була очевидною протягом усього часу роботи нового парламенту. Тому засідання на Банковій стало для правлячої партії чудовою нагодою уникнути контролю за кількістю присутніх у залі депутатів і голосувати тими, хто є. А зважаючи на

недопуск журналістів і обмежену пряму трансляцію засідання, довіряти словам голови ВР Володимира Рибачка про 244 присутніх депутатів досить важко. Цілком імовірно, що за відсутності будь-якого зовнішнього контролю на «виїзне» засідання зібрали куди менше народних обранців.

Зрештою, збори депутатів більшості було використано і як елемент атаки на опозиційні фракції. Її ключовим елементом став вихід із фракції «Батьківщини» чотирьох

депутатів, двоє з яких навіть завітали на Банкову, аби пояснити своє рішення. Довгостроковим завданням наступу на цю опозиційну фракцію, який з усією очевидністю розгортається протягом останнього часу, вочевидь, є її розвал і повна дискредитація її лідера Арсенія Яценюка. При цьому останній змушений взяти велику частку відповідальності за ці події на себе, передусім унаслідок власної невибагливості під час складання виборчого списку партії.

Розпустити не можна підкупити

Події 4 квітня чітко засвідчили, що неможливість ухвалювати закони в сесійній залі змушує правлячу більшість шукати різні способи виходу з цієї ситуації. Найбільш імовірними наразі є два варіанти подальшого розвитку подій. У межах першого представники ПР намагатимуться якомога більше розширити склад лояльних до себе депутатів за рахунок нинішніх опозиціонерів, аби мати змогу голосувати за закони, маючи фізичну більшість у залі. В такому випадку під пряму загрозу особових втрат потрапить не лише «Батьківщина», а й «УДАР». Утім, резерв для поповнення лав парламентської більшості не безкінечний, а опозиційні депутати нового скликання поки демонструють більшу стійкість до тиску представників влади, ніж їхні попередники. Тому кінцевий успіх цього плану знаходиться під питанням.

Інший варіант, вочевидь, є легшим для втілення в життя. Мова йде про дострокове припинення повноважень ВР, яке можна реалізувати шляхом проведення національного

референдуму з цього питання. Про ймовірність такого кроку вже говорив керівник фракції ПР Олександр Єфремов, і цілком вірогідно, що в команді Президента Віктора Януковича його розглядають як запасний варіант. Більше того, засідання 4 квітня може збільшити підтримку такого кроку в очах населення, негативне ставлення якого до роботи народних депутатів уже й так досягло критичної точки. Іншим елементом цієї стратегії може стати винесення на референдум питань про зміну виборчої системи на мажоритарну та запровадження другої палати парламенту, що в комплексі може гарантувати повністю лояльний до президента законодавчий орган. Зворотною стороною медалі є важко передбачувані наслідки такого сценарію: за нинішнього рівня невдоволення громадян курсом розвитку країни проведення референдуму з настільки важливих питань може розхитати всю політичну систему та навіть спровокувати загострення суспільного протистояння.

Висновки

Таким чином, засідання провладних депутатів у будівлі парламентських комітетів на вулиці Банковій дало їм змогу тимчасового нейтралізувати блокувальні зусилля опозиційних депутатів, ухвалити кілька потрібних їм законів і завдати удару по цілісності найбільшої опозиційної фракції «Батьківщина». Втім, усталення такої практики «виїзних» засідань навряд чи відбудеться, зважаючи на високі репутаційні втрати і більшу готовність опозиції та журналістів до повторення подібних випадків у майбутньому. Відповідно, представники ПР шукатимуть й інші шляхи повернення контролю над законодавчим процесом. Перший полягатиме в продовженні практики переманювання опозиційних депутатів до лав більшості. У разі його невдачі, натомість, може бути запущено механізм розпуску Верховної Ради через референдум, що, втім, також не гарантує досягнення головної мети – формування слухняного парламенту.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
